

Experiències

Formació de formadors. La col·laboració amb Pagesos Solidaris

Autors

Laura Corsà
Consorti per a la Normalització
Lingüística

Conxita Navarro
Consorti per a la Normalització
Lingüística

En l'article es presenta l'experiència de formació a immigrants en col·laboració amb pagesos solidaris, adreçat a personal contractat en origen.

Una experiència engrescadora

El Centre de Normalització Lingüística de Lleida (CNL) i l'organització Pagesos Solidaris van signar un conveni de col·laboració el 16 de març de 2006 per recollir en un document formal la relació encetada a mitjan any 2005. El primer punt de l'articulat dels pactes d'aquest conveni, que s'ha anat prorrogant any rere any, estableix que el CNL de Lleida es compromet a «formar i assessorar pedagògicament en matèria lingüística els formadors de l'organització Pagesos Solidaris».

L'Àrea d'Acollida de Pagesos Solidaris programa, cada any, un seguit d'activitats informatives i formatives per donar acollida i acompanyament a les persones que temporalment restaran al nostre país per treballar en tasques agrícoles. Aquesta informació/formació té com a objectiu la formació d'aquesta població treballadora, el foment de les relacions i l'encaix amb la societat d'acollida.

Partint d'aquestes dues premisses, el CNL de Lleida, des de l'inici del primer conveni, assessora en matèria lingüística el personal encarregat de dur a terme la formació als allotjaments de què disposa l'organització a les comarques ponentines. Aquest personal, de l'àmbit del treball i l'educació social o la mediació, rebrà orientacions sobre materials lingüístics i assessorament per poder desenvolupar la seva feina en català, i informació puntual de totes les activitats que el CNL programi sectorialment. A més a més, se'ls ofereix la possibilitat de participar en les activitats de formació en acolliment destinades al personal tècnic del CPNL, com el seminari **La llengua, un camí cap a la igualtat**, a què va assistir una de les tècniques de Pagesos.

Una anàlisi prèvia conjunta amb responsables tècnics de l'organització va posar en relleu les necessitats dels formadors i formadores que es dediquen a l'acompanyament i la formació de les persones contractades en origen, i les mancances de materials específics, sobretot en llengua oral.

En resum, la col·laboració del CNL de Lleida amb Pagesos Solidaris ha permès la interacció entre un ens que promou l'aprenentatge i l'ús del català (CPNL) amb una entitat que gestiona en l'àmbit agrari la formació i inserció en el món laboral d'un nombre considerable de persones nouvingudes.

Actuacions conveniades

1. La formació del personal de Pagesos Solidaris pel que fa a recursos lingüístics i pedagògics per a l'ensenyament de la llengua catalana.

Els tècnics i tècniques de Pagesos inclouen continguts de llengua en el paquet de sessions formatives que imparteixen a les persones nouvingudes que arriben al territori.

A principis de temporada (maig-juny) el personal tècnic encarregat d'aquesta formació assisteix a una sessió formativa que s'imparteix a l'Espai Àgora, l'aula d'acolliment lingüístic del CNL de

Lleida, per conèixer amb quins materials de llengua general poden treballar, quins continguts són més adequats per a les primeres sessions de formació en llengua, de quins recursos poden disposar en línia, quins materials específics poden servir per a la formació de personal que es dedicarà bàsicament a feines de l'àmbit agrari, etc. S'aprofita aquesta sessió per sensibilitzar els formadors i formadores de la importància de l'ús del català com a llengua d'acollida i també com a llengua vehicular de la formació.

La síntesi d'aquesta sessió es recull en l'esquema següent.

Durada de la sessió: 2 hores

Objectius bàsics de la formació

Sensibilitzar els formadors i formadores de la importància de l'ús del català com a llengua d'acollida i com a llengua vehicular de la formació.

Informar sobre recursos i materials per a l'aprenentatge de la llengua a nivells inicials tenint en compte que treballaran en l'àmbit agrari.

Destinatari

Tècnics i tècniques de Pagesos Solidaris que tenen cura de les persones contractades en origen i les provinents de l'Estat espanyol per al treball agrícola al territori lleidatà. Aquest personal tècnic ha d'impartir sessions de llengua i entorn al personal contractat per Pagesos.

Contingut de la sessió formativa

1. Indicacions sobre com plantejar les sessions

- Enfocament comunicatiu per tasques: ensenyar a fer.
- Sensibilització per a l'aprenentatge de la llengua.
- Delimitació dels continguts bàsics.

2. Materials i recursos per a l'aprenentatge del català

- Programa de nivell inicial (SPL).
- Programació de nivell bàsic: per veure l'enfocament del treball a l'aula.
- *Vocabulari en imatges, Comencem a parlar, Llengua catalana. Nivell llinar*, pòsters.
- Webs d'interès amb materials per treballar en línia:

http://www.xtec.es/lic/nouvingut/alumnat/alu_mat_multimedia.htm#expressio

http://www.xtec.es/lic/nouvingut/alumnat_mat.htm

<http://recursos.cnicemec.es/bancoimagenes2/buscador/index.php>

- Material de les sessions de llengua oral (Aula de Llengua de Cervera).

2. L'organització de cursos de català en els llocs del territori on hi ha demanda per a grups de treballadors i treballadores contractades en origen i que previsiblement faran una estada llarga a Catalunya que es pot anar repetint cada temporada, en col·laboració amb els municipis corresponents i la Secretaria per a la Immigració.

En concret, s'han organitzat dos d'aquests cursos, un a Tèrmens (la Noguera) i l'altre a Bellpuig (l'Urgell).

Pel que fa a Tèrmens, s'hi va organitzar un curs de nivell inicial, d'una durada de 20 hores, el curs 2005-2006, entre el juny i el juliol. S'hi van inscriure un total de 34 alumnes que eren bàsicament de procedència romanesa.

El curs es va poder dur a terme gràcies a la col·laboració de l'Ajuntament de Tèrmens i el suport econòmic de la Secretaria per a la Immigració. Es va oferir com un curs d'acolliment lingüístic per a la població en general i es va impartir a les instal·lacions de què disposa l'empresa ACTEL per a l'allotjament de treballadors i treballadores contractats en origen, entre els quals hi ha els de Pagesos Solidaris.

Es va proposar aquesta actuació per rendibilitzar els recursos econòmics i perquè el curs facilités la coincidència entre gent nouvinguda assentada al territori i treballadors i treballadores nouvinguts que s'hi assenten temporalment i repetidament.

Pel que fa a Bellpuig, s'hi va organitzar un curs de nivell inicial, d'una durada de 20 hores, el curs 2005-2006, entre l'agost i el setembre. S'hi van inscriure un total de 18 alumnes que eren bàsicament de procedència romanesa. Aquest curs també es va poder dur a terme gràcies a la col·laboració de l'Ajuntament de Bellpuig i el suport econòmic de la Secretaria per a la Immigració.

3. La informació continuada a les persones contractades en origen de l'oferta de cursos d'acolliment lingüístic organitzats en tot el territori i de la possibilitat de la utilització de l'Espai Àgora del CNL de Lleida.

Aquest espai permet desenvolupar una formació més flexible d'acord amb les possibilitats de dedicació i la disponibilitat de temps dels treballadors i treballadores vinculats a Pagesos Solidaris. La combinació de formació en classes presencials, a l'aula d'autoaprenentatge, amb la participació en activitats plantejades des de l'Espai Àgora (grups de lectura, visites guiades per la ciutat, participació, si escau, en el programa Voluntariat per la Llengua (VxL) i en el programa Quedem, la visita a espais culturals de la ciutat i la participació en les activitats lúdiques organitzades pel CNL), facilita l'aprenentatge del personal subjecte a horaris de treball i contractes variables.

4. La formació en origen dels treballadors i treballadores que l'organització contracta en diversos països com Colòmbia, el Marroc i Romania.

L'any 2006 es va treballar en la proposta d'edició d'un material plurilingüe per a la formació/ autoformació lingüística inicial del personal contractat en origen. Aquest material hauria d'orientar les persones estrangeres en general, i especialment les contractades en origen, que arriben al territori i han de treballar en el sector primari o en el terciari.

Pel que fa als continguts, haurien de ser tant d'entorn com lingüístics, ja que, d'una banda, convé que les persones que vénen a treballar al territori tinguin a l'avançada algunes informacions pràctiques del territori: temperatura, ubicació, costums, tradicions, mitjans de transport, poblacions, institucions, organitzacions, etc.; i de l'altra, és important que coneguin les estructures lingüístiques que afavoreixen la convivència, els vocabularis i la fraseologia d'ús habitual a la feina, els estris relacionats amb l'habitatge, els estris relacionats amb la salut, els aliments, etc.

Aquests materials haurien d'ésser visuals i plurilingües (es podria pensar en un material en tres o quatre llengües: àrab, romanès, castellà...) i s'haurien d'editar en formats diversos (paper, CD, en xarxa, etc.), pensats per facilitar l'autoaprenentatge. L'haurien de poder utilitzar persones sense coneixements previs de llengua catalana i amb diferents nivells de formació. Haurien d'orientar-se fonamentalment per a la pràctica de la llengua oral amb persones autòctones en una fase molt inicial. (La descripció detallada està disponible al CNL de Lleida.)

Aquest material resta pendent d'editar a l'espera de recursos econòmics suficients.

L'any 2007 les tècniques de Pagesos Solidaris que van viatjar a Colòmbia per a la formació en origen dels treballadors i treballadores van utilitzar el material de català de nivell inicial elaborat per la tècnica de l'Aula de Llengua de Cervera. Aquest material disposa d'una adaptació per ser utilitzat en sessions en què es treballi exclusivament la llengua oral.

5. La promoció del programa Voluntariat per la Llengua entre el personal nouvingut que ja té un cert domini del català, atès que és contractat repetidament diverses temporades o perquè fa estades de treball llargues a Catalunya. S'ha començat a fer aquesta promoció a través dels allotjaments de Pagesos i en col·laboració amb els ajuntaments on aquests estan ubicats. A través de l'aprenentatge de la llengua i la connexió dels treballadors i treballadores estrangeres amb la gent de la població s'aconsegueix un millor coneixement de la llengua i l'entorn, i es facilita l'estada i la convivència d'aquests treballadors a les poblacions que els acullen.

Fruit de l'acord de col·laboració amb Pagesos Solidaris per promoure el VxL, el 10 de juliol de 2008 va tenir lloc la presentació del VxL a l'allotjament d'ACTEL a Tèrmens, i el 17 de juliol de 2008 va tenir lloc la presentació del VxL a l'allotjament de Fruits de Ponent a Alcarràs. Es van constituir 10 parelles lingüístiques.

6. La promoció dels premis de curtmetratges Llanterna Digital 2008 entre el personal nouvingut dels allotjaments, atès que l'objectiu dels premis és promoure l'ús del català i l'occità i la creació audiovisual de curts en aquestes llengües. El lema de la segona edició és «**Un món que parla**». Els premis els convoca la Coordinadora de Serveis Lingüístics de Lleida, formada per diferents entitats i organismes, entre els quals hi ha el CNL de Lleida. A la segona edició dels premis, l'any 2008, s'hi van presentar quatre curtmetratges. El titulat *Senegalesos* va guanyar el premi de la categoria oberta, dotat amb 700 euros. Pagesos va fer possible que algunes de les persones que hi van participar assistissin a la gala de lliurament dels premis.

Projecte de continuïtat

Des del primer compromís adquirit per les dues institucions, les complicitats pel que fa a temes de sensibilització respecte de l'ús de la llengua catalana han possibilitat intercanvis i col·laboracions en diferents camps. Així, a banda de compartir formació, participar en el festival Connecta't al Camp 2008, que va tenir lloc als Camps Elisis de Lleida el dia 30 d'agost, o assistir a reunions congressuals (seminari internacional Migració laboral i desenvolupament local, VIII Jornades de Codesenvolupament, 15 i 16 d'octubre), d'aquest intercanvi han derivat altres actuacions relacionades amb el tema de les migracions.

A tall d'exemple, la mediadora marroquina que treballava amb dones magribines en un allotjament a Sudanell utilitzava el català i l'àrab per explicar els costums del país i introduir algunes estructures de la llengua catalana perquè entenia que aprendre català era una oportunitat per a aquestes treballadores. Aquesta sensibilitat de la formadora era més efectiva que sessions de llengua impartides per professionals.

Un dels objectius primordials de la relació entre el CNL de Lleida i Pagesos Solidaris és mantenir la col·laboració i anar ampliant-la i incloent-hi les variacions que es considerin oportunes per adequar les actuacions i activitats de cada campanya a les necessitats del moment. Aquesta flexibilitat només és possible si es manté una coordinació i contacte continuats. En aquest context de compartir objectius i sensibilitats entre els tècnics de les dues institucions, una de les mediadores de Pagesos participa en un grup de recerca de la UdL, sobre formació de formadors, interculturalitat, llengua i codesenvolupament, a proposta del CNL de Lleida, que en forma part.

Actuacions dutes a terme i avaluació

Un cop explicats els objectius i les actuacions que es deriven del projecte, presentem a continuació de manera esquemàtica com s'està duent a terme la relació entre el personal tècnic del CNL de Lleida i el de Pagesos Solidaris i com es mantenen els fluxos d'informació i de formació.

Taula 1. Activitat durant tot l'any

Informació continuada		
1. Programació d'activitats del CNL	<ul style="list-style-type: none"> • De l'Espai Àgora • Del CNL de Lleida 	<ul style="list-style-type: none"> • Per activitat • Per activitat
2. Programació de cursos	<ul style="list-style-type: none"> • De l'Espai Àgora • Del CNL de Lleida • Propostes específiques per a punts amb allotjaments en el territori 	<ul style="list-style-type: none"> • Mensual • Trimestral • Segons demanda
3. Foment de l'ús	<ul style="list-style-type: none"> • Voluntariat per la Llengua • Premis Llanterna Digital 	<ul style="list-style-type: none"> • Per activitat • Anual
4. Indicadors d'avaluació	<ul style="list-style-type: none"> • Quantitatius • Qualitatius 	

La col·laboració entre el CNL de Lleida i Pagesos Solidaris és molt positiva, atès que permet treballar de manera integrada l'acolliment de personal nouvingut en l'àmbit laboral, lingüístic i social alhora. Els indicadors quantitius d'avaluació que s'han desenvolupat fan referència a la participació en algunes de les activitats proposades.

L'avaluació qualitativa d'aquest apartat és positiva, atès que es manté una informació continuada de totes les activitats i cursos que es programen des de l'Espai Àgora i des del CNL, i això facilita la participació de les persones provinents de Pagesos Solidaris en les activitats i els cursos proposats.

Taula 2. Abans de l'inici de la campanya (maig-juny)

Formació de formadors		
1. Sensibilització	• Argumentari	• Per campanya
2. Materials	• Per treballar la llengua oral • Per treballar la comprensió oral • Per treballar la comprensió escrita (informatius bàsics)	• Per campanya
3. Indicadors d'avaluació	• Quantitatius • Qualitatius	• Per campanya

L'any 2006 es va organitzar un curs de nivell inicial a Bellpuig, amb 18 inscrits, i un altre a Tèrmens, amb 34 inscrits.

L'any 2008 s'han format 10 parelles de voluntaris lingüístics a Alcarràs.

Pel que fa a la participació en la segona edició dels premis Llanterna Digital 2008, s'hi han presentat 4 curts, un dels quals, *Senegalesos*, ha guanyat el premi de la categoria oberta.

L'avaluació qualitativa d'aquest apartat és positiva, tenint en compte els aspectes següents:

— S'utilitza la llengua catalana en les sessions informatives i formatives que Pagesos Solidaris organitza per al personal contractat en origen i per al personal interior.

— Incorpora sessions de sensibilització a partir de continguts de llengua i entorn a través de material propi i del material cedit pel CNL de Lleida.

— L'assessorament didacticopedagògic sobre materials bàsics disponibles, com ara els dossiers per treballar la llengua oral i els lèxics (*Vocabulari en imatges*, *Comencem a parlar*, etc.), han estat de gran utilitat per als formadors.

— Pel que fa a la formació de formadors, s'han fet tres sessions de sensibilització i d'assessorament didacticopedagògic. A més a més, s'han mantingut reunions prèvies per analitzar els continguts de la formació dels treballadors i treballadores de Pagesos, i posteriors, per avaluar el desenvolupament i els resultats d'aquesta formació.

En conclusió, la relació continuada entre el CNL de Lleida i Pagesos Solidaris facilita una acció unitària i flexible plantejada des de criteris compartits tant per promoure l'aprenentatge i l'ús del català entre el col·lectiu de treballadors i treballadores nouvinguts a Catalunya com per sensibilitzar els formadors i les formadores de la importància de dur a terme les accions formatives sobre aquest col·lectiu en català.